

Sygn. akt I ACz 593/17

POSTANOWIENIE

Dnia 26 kwietnia 2017r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący :SSA Teresa Rak

Sędziowie: SA Grzegorz Krężolek

SA Sławomir Jamróg (spr.)

po rozpoznaniu w dniu 26 kwietnia 2017r. w Krakowie na posiedzeniu niejawnym sprawy z powództwa (...) Fundacji (...) z siedzibą w K.

przeciwko Gminie Miejskiej K.

o zapłatę

na skutek zażalenia strony powodowej

od postanowienia Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 7 września 2016 r. sygn. akt I C 802/16 w przedmiocie odrzucenia pozwu

postanawia:

1. oddalić zażalenie,
2. przyznać adwokatowi G. J. od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Krakowie kwotę 4428 zł (cztery tysiące czterysta dwadzieścia osiem złotych), w tym 828 zł podatku VAT, tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną stronie powodowej z urzędu w postępowaniu odwoławczym.

SSA Grzegorz Krężolek SSA Teresa Rak SSA Sławomir Jamróg

Sygn. akt I ACz 593/17

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 23 marca 2016 r. sygn.. akt I ACa 181/16 Sąd Apelacyjny w Krakowie uchylił wyrok Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 12 marca 2013 r. sygn. akt I C 1552/10 i znosząc postępowanie w całości przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Krakowie do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania. Sąd Apelacyjny uznał, iż powodowa Fundacja nie posiada organu powołanego do prowadzenia jej spraw, co na ten moment pozostaje pomiędzy stronami bezsporne. Okoliczność ta wynika z treści art. 10 ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach, zgodnie z którym w sytuacji, w której Statut strony powodowej nie reguluje sposobu wykonywania reprezentacji to zarząd strony powodowej jest uprawniony do jej reprezentacji wyłącznie in corpore. Natomiast zgodnie z treścią § (...) Statutu (...) Fundacji (...) wynika, że jej Zarząd składa się z pięciu osób, a to dyrektora, skarbnika/głównego księgowego i trzech członków powoływanych przez Radę Fundacji. W tym stanie rzeczy brak działania zarządu i wyłączne jednoosobowe działanie jednego z jego członków należy uznać za brak uniemożliwiający działanie organu w imieniu strony. Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, iż przy ponownym rozpoznaniu sprawy rzeczą Sądu Okręgowego będzie podjęcie czynności w celu usunięcia braku w zakresie składu właściwych organów powodowej Fundacji, stosownie do treści art. 70 § 1 k.p.c.

Sąd Okręgowy w Krakowie ponownie rozpoznający sprawę postanowieniem z dnia 7 września 2016 r. sygn. akt I C 802/16 odrzucił pozew (...) Fundacji (...) w K. przeciwko Gminie Miejskiej K. na podstawie art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c. W uzasadnieniu Sąd Okręgowy wskazał, iż brak zdolności sądowej po którejkolwiek ze stron procesu stanowi bezwzględna ujemną przesłankę procesową w postępowaniu cywilnym, którą Sąd zobowiązany jest uwzględnić z urzędu w każdym etapie sprawy (art. 202 zd. 3 k.p.c.) i w razie jej wystąpienia zobowiązany jest odrzucić pozew. W ocenie Sądu Okręgowego strona powodowa (...) Fundacja (...) w K. na skutek uznania jej za wykreśloną z KRS utraciła osobowość prawną (a contrario do treści przepisu art. 7 ust. 2 ustawy o fundacjach). Nie posiada więc zdolności sądowej. Sąd Okręgowy ocenił, iż brak zdolności sądowej strony powodowej ma charakter definitywny i nieusuwalny i nie może być uzupełniony w trybie art. 70 k.p.c. Z uwagi na powyższe Sąd I instancji odrzucił pozew na podstawie art. 199 § 1 pkt. 3 k.p.c.

Zażalenie na powyższe postanowienie złożyła strona powodowa zarzucając mu:

1. naruszenie art. 4 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym poprzez nieprzedstawienie Trybunałowi Konstytucyjnemu pytania prawnego co do zgodności art. 9 ust. 2a ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym z Konstytucją RP, mimo że od odpowiedzi na pytanie zależy rozstrzygnięcie niniejszej sprawy oraz pominięcie przez Sąd Okręgowy kwestii konstytucyjności art. 9 ust. 2a ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym, który w ocenie skarżącej jest niezgodny m.in. z art. 2 Konstytucji RP i art. 9 Konstytucji RP, co doprowadziło do pozbawienia powódki prawa do sądu,
2. naruszenie art. 386 § 6 k.p.c.,
3. naruszenie art. 7 ust. 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach poprzez jego błędną wykładnię „a contrario” skutkującą przyjęciem, że na skutek uznania powodowej fundacji za wykreśloną z rejestru KRS utraciła ona osobowość prawną,
4. naruszenie art. 70 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i uznanie, że brak zdolności sądowej powódki ma charakter definitywny i nieusuwalny i nie może być uzupełniony w trybie tego przepisu,
5. naruszenie art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c. poprzez odrzucenie pozwu.

Uzasadniając swoje stanowisko skarżący podniósł, że chcąc zastosować art. 9 ust. 2a ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym Sąd I instancji powinien był zwrócić się uprzednio z pytaniem prawnym do Trybunału Konstytucyjnego, albowiem przepis ten nasuwa oczywiste i uzasadnione wątpliwości co do zgodności z zasadą państwa prawnego (art. 2 Konstytucji RP) oraz z wiążącym Polskę prawem międzynarodowym (art. 9 Konstytucji RP). Ponadto skarżący wskazał, iż Sąd Apelacyjny wydając wyrok z dnia 23 marca 2016 r. sygn. akt I ACa 181/16 nie miał wątpliwości co do zdolności sądowej strony powodowej, przyjmując jedynie, iż w składzie organu strony powodowej zachodzą braki uniemożliwiające jej działanie, a Sąd Okręgowy był tym stanowiskiem związany zgodnie z art. 386 § 6 k.p.c. Skarżący wskazał ponadto, iż postępowanie w niniejszej sprawie toczy się od 2010 r., a dokonana przez Sąd Okręgowy wykładnia przepisów prowadzi do sytuacji, w której na skutek przewlekłego postępowania, dotkniętego istotnymi błędami sądów doszło do rażącego pokrzywdzenia powódki, której Sąd Okręgowy po 6 latach od złożenia pozwu pozbawił możliwości dochodzenia swojego roszczenia.

Rozpoznając zażalenie Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Przedstawienie pytania prawnego Trybunałowi co do zgodności aktu normatywnego z Konstytucją jest możliwe jeżeli sąd rozstrzygający sprawę uzna, że istnieją uzasadnione wątpliwości co do zgodności danego aktu normatywnego z Konstytucją (Zob. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 września 2002 r. sygn. akt III CKN 326/01). Zadanie pytania prawnego do Trybunału Konstytucyjnego jest zatem uzależnione od wątpliwości powstałych po stronie sądu rozpoznającego sprawę a nie samej strony. Przepis art. 9 ust. 2a ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym Dz.U. Nr 121, poz. 770) miał na celu wyeliminowanie utratę bytu tzw. „martwych podmiotów”, których istnienie wynikało z faktu wpisu do rejestru, jednakże faktycznie podmioty

te nie działały. Nie leżało w interesie prywatnym i publicznym utrzymywanie ich bytu jako osoby prawnej, jeżeli osoba ta nie prowadziła działalności i nie miała zapewnionej reprezentacji (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 21 grudnia 2016 r. III CZP 83/16 Legalis Numer 1538616.). Przede wszystkim zaś utrzymywaniu fikcyjnego bytu prawnego takich podmiotów sprzeciwiała się ochrona osób trzecich. Realizacja tej ochrony jest zgodna z celami wynikającymi z Dyrektywy 2009/101/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 września 2009 r. w sprawie koordynacji gwarancji, jakie są wymagane w państwach członkowskich od spółek w rozumieniu art. 48 akapit drugi Traktatu, w celu uzyskania ich równoważności, dla zapewnienia ochrony interesów zarówno współników, jak i osób trzecich (Dz.Urz.UE.L Nr 258, str. 11). Celem prawa wspólnotowego jest bowiem zapewnienie pewności prawnej w stosunkach między spółką a osobami trzecimi. Sprzeciwia się zaś temu celowi utrzymywanie fikcyjnego bytu prawnego osób prawnych. Długi okres czasu od wejścia w życie powołanej ustawy do uznania ex lege skutku wykreślenia z rejestru (tj. 2001r-2016r.) umożliwił przerejestrowanie powodowej fundacji lub doprowadzenie do zakończenia postępowania likwidacyjnego. Lakonicznie skonstruowany zarzut niekonstytucyjności przepisu oraz sprzeczności z wiążącymi Polskę umowami międzynarodowymi uniemożliwia merytoryczne odniesienie się do podniesionych przez apelującego wątpliwości. Z treści podniesionego zarzutu nie wynika wszak na czym owa niekonstytucyjność miałyby polegać, a w zakresie norm prawa międzynarodowego skarżący nie doprecyzował nawet jakich umów międzynarodowych dotyczy zarzucana niezgodność. Z uwagi na powyższe brak jest podstaw do wystąpienia z pytaniem prawnym do Trybunału Konstytucyjnego.

Przechodząc do meritum w pierwszej kolejności wskazać należy, iż pozew wniesiony przez osobę nie mającą zdolności sądowej podlegał odrzuceniu na podstawie art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c. Przepis ten nie ma jednak zastosowania w sytuacji, w której strona utraciła zdolność sądową w toku procesu. W takim wypadku sąd orzekający w sprawie zobowiązany jest w zależności od okoliczności zawiesić postępowanie na podstawie art. 174 § 1 pkt 1 k.p.c. lub umorzyć postępowanie na podstawie art. 355 § 1 k.p.c. (Por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2011 r. sygn. akt II PK 63/11 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2014 r. I CSK 780/14 Legalis Numer 1359721). Zawieszenie postępowania z uwagi na utratę zdolności sądowej w toku procesu byłoby celowe z tej przyczyny, że istnieje sukcesja generalna Skarbu Państwa co do majątku na podstawie art. 9 ust. 2 b powołanej ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym. W przypadku fundacji ustawa wiąże istnienie zdolności prawnej, a co się z tym idzie również zdolności sądowej z istnieniem wpisu we właściwym rejestrze (art. 7 ust. 2 ustawy o fundacjach). Sąd Apelacyjny zauważa, że w sytuacji konieczności prowadzenia postępowania likwidacyjnego powinno nastąpić wpisanie z urzędu podmiotu likwidowanego i ujawnienie likwidatora na zasadach analogicznych do upadłości. Należy jednak podkreślić, że Fundacja posiada więc osobowość prawną od chwili dokonania konstytutywnego wpisu w rejestrze do czasu wykreślenia jej z owego rejestru (Por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 2000 r. sygn. akt I CKN 416/98 oraz P. Suski, Komentarz do ustawy o fundacjach, [w:] Stowarzyszenia i fundacje. Komentarz, wyd. IV, LexisNexis, 2011). W tym więc przypadku nie ma jakiegokolwiek potrzeby prowadzenia likwidacji skoro majątek, z którego ewentualnie mogliby zostać zaspokojeni wierzyciele przeszedł na Skarb Państwa. Dodatkowo Sąd Apelacyjny zwraca uwagę, że z pisma Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 sierpnia 2016r. kierowanego do sprawy I Ns 221/13/S wynika, że wniosek o likwidację nie jest podtrzymywany. W realiach niniejszej sprawy postępowanie likwidacyjne (...) Fundacji (...) w K., które nie łączyło się z wpisem fundacji do KRS nie ma w takiej sytuacji wpływu na sposób rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie. Fundacja bowiem pozostawała wpisana do dawnego rejestru na mocy postanowienia Sądu Rejonowego dla W.z dnia 13 listopada 1990 r. sygn. akt I Ns RefF-640/90. Zgodnie z art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym do czasu rejestracji, zgodnie z przepisami ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, nie dłużej jednak niż do dnia 31 grudnia 2015 r., zachowywały moc dotychczasowe wpisy w rejestrach sądowych. Jednakże zgodnie z treścią art. 9 ust. 2a w/w ustawy podmioty podlegające obowiązkowi wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego zgodnie z przepisami ustawy, o której mowa w art. 1, które były wpisane do rejestru sądowego na podstawie przepisów obowiązujących do dnia wejścia w życie tej ustawy i które do dnia 31 grudnia 2015 r. nie złożyły wniosku o wpis do rejestru, uznaje się za wykreślone z rejestru z dniem 1 stycznia 2016 r. W przypadku gdy wniosek o wpis złożony przed dniem 1 stycznia 2016 r. został po tej dacie zwrócony, odrzucony, oddalony albo postępowanie o wpis zostało umorzone, skutki określone w art. 9 ust.2 powstają z dniem następującym po dniu zwrotu, odrzucenia, oddalenia wniosku albo umorzenia postępowania. W tym przypadku postępowanie o

rejestrację w KRS zostało umorzone w 2003r. a więc przed datą 1 stycznia 2016r. Strona powodowa nie wypełniła wskazanego wyżej obowiązku wpisu do KRS w terminie, a zatem w świetle cytowanych przepisów z mocy ustawy (...) Fundacja (...) musi być traktowana tak jakby została wykreślona z rejestru z dniem 1 stycznia 2016 r. i skutkiem wykreślenia w tym dniu utraciła zdolność sądową (art. 7 ust. 2 ustawy o fundacjach). Utrata zaś podmiotowości uniemożliwia powołanie organów. Sąd Najwyższy rozpoznając tę sprawę postanowieniem z dnia 11 grudnia 2015 r. sygn. akt III CSK 15/15 nie zakwestionował wyrażonej przez tut. Sąd oceny, że w składzie organu strony powodowej zachodzą braki uniemożliwiające jej działanie , natomiast wskazał, że w takiej sytuacji Sąd miał obowiązek określony w art. 70 § 1 k.p.c. w zw. z art. 199 § 2 k.p.c. wezwania strony powodowej o uzupełnienie braków w tym zakresie, a gdyby uzupełnienie tych braków przez stronę nie było możliwe – zwrócenia się do właściwego sądu rejestrowego o ustanowienie kuratora. Orzeczenie to jednak zostało wydane przed dniem 1 stycznia 2016r. W obecnej chwili brak w składzie organu nie może już zostać uzupełniony z uwagi na utratę przez podmiot osobowości prawnej i zdolności sądowej. Ponadto Sąd Rejestrowy jakkolwiek w sposób nieformalny to jednak uznał brak podstaw do ustanowienia kuratora (k-665). Brak jest obecnie możliwości ustanowienia kuratora zarówno w trybie art. 26 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (t.j. Dz.U. z 2001 r. Nr 17, poz. 209 ze zm.) jak i w trybie art. 42 k.c. Sąd Apelacyjny w tym składzie pozostaje zaś związany oceną prawną przedstawioną przez Sąd Najwyższy ((...) k.p.c.) oraz oceną prawną przedstawioną przez Sąd Apelacyjny w wyroku uchylającym i przekazującym sprawę do ponownego rozpoznania (art. 386 § 6 k.p.c.), z której wynika, iż w sprawie występował pierwotny brak w zakresie organów powodowej fundacji uniemożliwiający jej działalność. Nie jest natomiast związany wskazaniem co do dalszego postępowania z uwagi na zmianę okoliczności. Skoro zaś brak ten z uwagi na utratę zdolności prawnej nie może zostać w żaden sposób uzupełniony zgodnie z przepisami kodeksu, to należy uznać prawidłowość odrzucenia pozwu. Podkreślenia wszak wymaga, iż zgodnie z art. 67 § 1 k.p.c. osoba prawna działa w procesie przez swoje organy a o tym, który organ jest do tego uprawniony decydują przepisy ustawy regulującej działanie danej osoby prawnej oraz postanowienia opartego na ustawie statutu (art. 38 k.c.). Zgodnie z art. 10 ustawy o fundacjach to zarząd fundacji kieruje jej działalnością oraz reprezentuje fundację na zewnątrz. Wskazany przepis w myśl wiążącej Sąd wykładni przedstawionej w wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 23 marca 2016 r. wymaga, aby reprezentacja fundacji dokonywana była przez zarząd in corpore wobec braku uregulowania sposobu wykonywania reprezentacji w statucie. Z treści § (...) (...) Fundacji (...) wynika, iż zarząd fundacji jest pięcioosobowy, a w jego skład wchodzi dyrektor, skarbnik/główny księgowy i trzech członków powoływanych przez Radę Fundacji. Skoro więc czynności z ramienia fundacji podejmował wyłącznie Dyrektor W. M. to jego samodzielnego działania nie można traktować jako działania organu fundacji. Mając powyższe na uwadze zaskarżone orzeczenie odpowiada prawu, albowiem pozew w niniejszej sprawie winien zostać odrzucony na podstawie art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c. z uwagi na występowanie od początku procesu w składzie organów jednostki organizacyjnej będącej powodem braków uniemożliwiających jej działanie, które to braki nie mogą zostać obecnie uzupełnione.

Z uwagi na powyższe Sąd Apelacyjny oddalił zażalenie jako bezzasadne na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c.

W punkcie 2 postanowienia na podstawie art. 29 ust. 1 z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze Sąd Apelacyjny przyznał adwokatowi G. J. kwotę 4428 zł (w tym kwotę 828 zł podatku VAT) tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną stronie powodowej z urzędu w postępowaniu odwoławczym. Wysokość wynagrodzenia pełnomocnika obliczono na podstawie § 16 ust. 2 pkt 2, § 8 pkt 7 oraz § 4 ust.1 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. poz. 1801).

SSA Grzegorz Krężolek SSA Teresa Rak SSA Sławomir Jamróg